

УДК 37.013:81'25:34

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12\(52\)-2649-2661](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12(52)-2649-2661)

Градецька Наталія Миколаївна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри філології та військового перекладу, Київський інститут Національної гвардії України, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-5903-9829>

ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЮРИСТІВ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

Анотація. В статті розглянуто переклад юридичних текстів як один з найбільш затребуваних видів перекладу на сьогоднішній день, адже правом регулюються майже всі сфери життєдіяльності суспільства.

Зазначено, що володіння іноземною мовою та навичками юридичного перекладу дозволяє студентам-юристам ефективно працювати з документами міжнародного права, європейського права, а також у сфері міжнародних відносин.

Встановлено, що метою навчання юридичному перекладу є формування навичок професійного перекладу юридичних текстів. Основні завдання цього процесу: ознайомлення з основами юридичної термінології іноземною мовою; розвиток перекладацьких навичок на матеріалі автентичних документів; формування міжкультурної правової компетентності; навчання аналізу структури та стилю юридичних текстів. Юридичний переклад вимагає: точності термінології; розуміння правових інститутів; знання стилістики юридичних текстів; дотримання норм правової мови. Освоєння техніки перекладу передбачає глибоке вивчення особливостей семантики юридичних термінів, оволодіння прийомами пошуку потрібних перекладацьких відповідників, а також вміння працювати з різними видами ділових і юридичних текстів та знання їх особливостей. Автором підкреслено, що навчання юридичному перекладу має бути невід'ємною частиною професійної підготовки майбутніх правників.

Стверджується, що ефективна методика навчання юридичному перекладу має базуватися на поєднанні правових знань і мовної компетентності, орієнтації на практичні навички та міжкультурну комунікацію. Комплексний характер юридичного перекладу вимагає від викладача бути не лише фахівцем з іноземних мов, але й мати глибоке розуміння юридичної термінології, систем права, особливостей стилістики документів. Оптимальним варіантом у процесі формування іншомовної професійної компетенції майбутніх юристів має бути міждисциплінарна підготовка – співпраця викладачів мовних і правових дисциплін.

Ключові слова: професійна іншомовна компетентність юриста, юридичний переклад, контекст, навички, термінологія, право.

Gradeckaja Nataliia Mykolaivna Phd in Law, Docent, Associate Professor of the Department of Philology and Military Translation, Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-5903-9829>

FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE OF LAWYERS: FROM THEORY TO TRANSLATION PRACTICE

Abstract. Legal translation services are increasingly in demand, at the same time, among the most complicated types of translation today. As we know, all major areas of social life and their foundations in the complex are regulated by law.

Proficiency in a foreign language and legal translation skills allows students to work better and effectively with documents of international law, European law, and international relations.

The aim of legal translation training is to develop professional skills in translating legal texts. The main tasks of this process are: familiarization with the basics of legal terminology in the native and foreign languages; development of translation skills using authentic documents; formation of intercultural legal competence; training in the analysis of the structure and style of legal texts.

Legal translation requires: accuracy of terminology; understanding of legal institutions; knowledge of the style of legal texts; compliance with the norms of legal language.

Learning translation techniques requires in-depth study of the semantics of legal terms, mastery of techniques for finding the right translation equivalents, as well as the ability to work with various types of business and legal texts and knowledge of their characteristics. Legal translation training should be an integral part of the professional training of future lawyers.

An effective method of teaching legal translation should be based on a combination of legal knowledge and linguistic competence, with a focus on practical skills and intercultural communication.

The complex nature of legal translation requires the teacher to be not only a specialist in foreign languages, but also to have a deep understanding of legal terminology, legal systems, and the stylistic features of documents. The optimal option is interdisciplinary training – cooperation between teachers of language and legal disciplines.

Keywords: professional foreign language competence of a lawyer, legal translation, context, skills, terminology, law.

Постановка проблеми. Вивчення іноземної мови входить до переліку обов'язкових дисциплін у всіх вищих навчальних закладах України й передбачає розвиток у студентів мовної компетентності, що забезпечує можливість користуватися лінгвістичною системою з метою спілкування взагалі і відповідно до професійної ситуації зокрема [1, с. 46].

Розширення співпраці між країнами у всіх сферах життєдіяльності, поява нових засобів комунікації, академічна та професійна мобільність обумовили питання підвищення якості іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти.

Сформована іншомовна професійна компетентність дозволяє вивчати та використовувати накопичений закордонний досвід за фахом, підвищує рівень конкурентоспроможності у професійній діяльності, розширює можливості професійного розвитку, а підготовка юристів, здатних точно й адекватно здійснювати юридичний переклад, сприятиме підвищенню якості правового обслуговування, розвитку міжнародного співробітництва та інтеграції України у світовий правовий простір.

Іншомовна професійна компетентність сучасного юриста передбачає розвиток мовних, комунікативних та професійних знань, умінь і навичок для здійснення юридичної діяльності, що включає в себе вміння складати документи іноземними мовами, аналізувати міжнародну правову практику та брати участь у професійному спілкуванні з іноземними колегами, а опанування основними положеннями теорії перекладу юридичних текстів повинні бути невід’ємними складовими процесу формування іншомовної компетентності юристів.

Формування іншомовної професійної компетентності майбутніх юристів України регулюється законодавством: 1. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 року № 644. 2. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 року № 643. 3. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 31 липня 2023 року № 924. 4. Про застосування англійської мови в Україні : Закону України від 4 червня 2024 року № 3760-ІХ. 5. Про підготовку фахівців з юридичного перекладу: Лист МОН України від 12.01.2023 року № 1/484-23. 6. Про підготовку фахівців з юридичного перекладу: лист МОН України від 04.11.2024 року № 1/20548-24.

Іншомовна професійна компетентність юриста – це професійно значуща інтегративна якість особистості представника юридичної професії, системно-ціннісне новоутворення, що забезпечує декодування іншомовної правової інформації (міжнародних правових документів, юридичної термінології), творче використання її в практичній юридичній діяльності (у безпосередніх контактах з іноземними колегами) і здатність вільно включатися в міжнародну юридичну діяльність з вирішення професійних проблем [1, с. 47].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування професійної компетентності юристів засобами іноземної мови у фаховій підготовці розглядали Д. І. Демченко, С. В. Дорда; аналізу кадрового потенціалу та змістовного наповнення дисциплін, що впливають на становлення іншомовні компетенції майбутніх правників присвятила свою увагу Т. О. Коломоєць.

Окремі аспекти перекладу юридичних текстів досліджувалися в працях О. О. Маслової, яка зосередила свою увагу на розробці стратегій перекладу юридичних термінів; О. М. Доценко досліджувала переклад текстів міжнародних договорів; А. В. Шугаєв розглядав особливості перекладу документів міжнародного права. Термінологічні аспекти німецько-українського юридичного перекладу досліджували І. В. Сойко, А. Гриненко, Д. Гавура, О. А. Шаблій, Т. Р. Кияка, А. М. Науменко. Юридіко-лінгвістичні проблеми вивчали О. В. Мінченко, Ю. Ф. Прадід, Н. В. Артикуца. Не зважаючи на те, що особливості перекладу юридичних текстів часто ставали предметом досліджень, цей аспект юридичної лінгвістики все ще потребує більш детального аналізу. Також актуальними залишаються педагогічні умови формування вмінь та навичок перекладу юридичних текстів майбутніх юристів в процесі їх фахової підготовки.

Метою статті є дослідження особливостей юридичного перекладу як невід'ємної частини формування професійної іншомовної підготовки майбутніх юристів.

Виклад основного матеріалу. Практико орієнтований підхід навчання актуалізує формування навичок перекладу спеціальної літератури за напрямом профільної спеціальності у здобувачів вищої освіти.

Німецька мова, будучи однією з провідних мов у Європейському Союзі та маючи багату юридичну традицію, стає ключовим інструментом для фахівців у галузі права. Знання німецької юридичної термінології та стилістичних особливостей німецькомовних юридичних текстів дозволяє юристам ефективно працювати з документами, що стосуються міжнародного права, європейського права, а також у сфері міжнародних відносин. Володіння німецькою мовою відкриває доступ до першоджерел, наукових статей, монографій та коментарів, що дозволяє студентам поглибити свої фахові знання та розширити кругозір. Таким чином, переклад німецьких юридичних текстів потребує більш глибокого аналізу та вивчення в процесі опанування професійної іноземної мовою.

Метою навчання юридичному перекладу є формування навичок професійного перекладу юридичних текстів, а також уміння застосовувати ці знання на практиці. Основні завдання цього процесу: ознайомлення з основами юридичної термінології рідною та іноземною мовами; розвиток перекладацьких навичок на матеріалі автентичних документів; формування міжкультурної правової компетентності; навчання аналізу структури та стилю юридичних текстів.

Переклад юридичних текстів – один з найбільш затребуваних видів перекладу на сьогоднішній день, адже правом регулюються всі сфери професійної діяльності, а юридичні документи виступають як засіб регламентації прав, обов'язків, взаємовідносин сторін, діяльність яких є частиною найрізноманітніших сфер життя суспільства, тому елементи юридичної мови зустрічаються в текстах наказів, договорів, інструкцій, сертифікатів, заяв,

посвідчень, правочинів, ділових листів, наукових статей тощо. Вивчення особливостей юридичного перекладу необхідне для грамотної передачі юридичного тексту з мови на мову.

Юридичний переклад традиційно вивчають насамперед юристи та студенти юридичних спеціальностей, що цілком зрозуміло, оскільки юридичний переклад вимагає глибоких спеціальних знань для інтерпретації юридичних текстів та їх адекватного перекладу.

У зв'язку з цим слід зазначити, що як зарубіжні, так і деякі вітчизняні вчені вказують на необхідність міждисциплінарного підходу до перекладу в цілому і до юридичного перекладу зокрема. Дж. Е. Джозеф підкреслює, що переклад юридичних текстів будь-якого роду – це практика, яка знаходиться на стику трьох галузей теоретичних досліджень: теорії права, теорії мови та теорії перекладу [2, с. 14].

Українські дослідники називають юридичний переклад різновидом спеціального перекладу і вважається «одним з аспектів взаємовідносин між сферами права і лінгвістики» [3, с. 9].

Мова і право переплітаються: закон виражається через мову, зокрема через власну юридичну специфіку, яка характеризується конкретними ментальними категоріями й поняттями та може суттєво відрізнитися між окремими правовими системами [1, с. 137], таким чином, нагальним стає питання інтеграції двох предметних областей: лінгвістичної та професійної. Юридичний переклад не може бути здійснено коректно без фахової підготовки у відповідній галузі права, без знання специфіки конкретного виду правовідносин; необхідно орієнтуватися в чинному законодавстві, а також володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання іноземної юридичної термінології в конкретному контексті.

Юридичний переклад завжди пов'язаний із певними труднощами, зокрема неможливо перекласти нормативний акт, договір та інші документи не розбираючись у тонкощах використання юридичної термінології. [4, с. 126]. Як зазначається, «найкращі юридичні перекладачі – це юристи, які стали лінгвістами, або лінгвісти, які стали вивчати право» [5].

Юридичний переклад відіграє роль не лише посередника між різними правовими культурами та іншомовними соціумами, а й виступає складовою національного і міжнародного права, впливає на розвиток правознавства, сприяє формуванню, розбудові та унормуванню правничої термінології в цільових мовах тощо.

У вітчизняній науці під юридичним перекладом розуміють переклад текстів зі сфери права, що використовуються для обміну юридичною інформацією між людьми, які розмовляють різними мовами. Майже всі фахівці вважають юридичний переклад найскладнішим видом фахового перекладу. При цьому сутність труднощів юридичного перекладу залежить від ступеня розбіжностей правових систем мов оригіналу і трансляту [3, с. 10].

Точний, коректно здійснений переклад юридичного тексту є важливим для всіх учасників міжкультурної професійної комунікації. Юридичні тексти в силу свого призначення повинні бути точними і достовірними; вони приписують певну форму дій і формулюють принципи вирішення спірних ситуацій, виробляють правила соціальної поведінки в суспільстві. Юридичні тексти передають безпосередній владний вплив на поведінку людини, можуть мати конкретні модальні значення наказу, заборони, рекомендації, вимоги, дозволу, пропозиції, попередження, повідомлення, припису, санкції, розпорядження, пояснення, звернення, виконання, примусовості [6, с. 92].

Природа юридичної мови, її надмірна формальність, професійна лексика, занадто довгі та складні структури речень зумовлюють певні складнощі в інтерпретації юридичного тексту. Юридичним текстам притаманні характерні ознаки:

- наповненість спеціальною юридичною лексикою, основну частину якої складають юридичні терміни;
- наявність фразеологічних сполучень, що не вживаються або рідко вживаються в загальнолітературній мові;
- застосування офіційно-канцелярського стилю;
- наявність латинської та інтернаціональної термінології і виразів;
- високий ступень деталізації правових приписів;
- високий рівень формальності;
- точність формулювань;
- максимально чітке й детальне викладення правових норм і положень, що призводить до появи усталених юридичних конструкцій.

Особливістю німецької правової мови є її надзвичайна синтаксична складність: довгі речення, насичені підрядними конструкціями, вставними фразами та численними посиланнями до інших частин тексту чи нормативних актів. На противагу цьому, українська юридична мова схильна до використання більш лаконічних та чітких синтаксичних побудов. Для вирішення цієї проблеми перекладач часто змушений реорганізувати структуру речень, змінювати порядок слів, перефразувати щоб уникнути надмірної складності. Однак під час такої реорганізації потрібно ретельно зберігати логічні зв'язки між частинами тексту, оскільки юридичні документи вимагають надзвичайно чіткої структури і взаємозв'язку між усіма положеннями. Будь-яке порушення такої структури може призвести до втрати юридичного змісту тексту. Це ставить перекладача перед дилемою: з одного боку, він мусить максимально точно передати зміст, а з іншого – забезпечити зрозумілість для українського читача.

Німецька мова, відома своєю точністю та розгалуженою системою словотвору. Ця особливість становить особливий інтерес для перекладачів, особливо коли йдеться про термінологію. Специфіка німецької термінології вимагає глибокого розуміння не лише мови, але й предметної галузі, а також застосування певних стратегій для досягнення адекватного та точного перекладу.

У зв'язку з тим, що терміни є словами з чітко визначеним значенням, для досягнення адекватності перекладу необхідно мати чітке уявлення про семантичне наповнення професійної термінології. Так, наприклад, слово «der Mord» в загальних словниках перекладається як вбивство, тоді як в юридичному словнику це поняття визначається як умисне вбивство за обтяжуючих обставин, der Totschlag – вбивство за відсутності обтяжуючих обставин. Тому, незважаючи на велику кількість існуючих на сьогоднішній момент словників, при перекладі юридичних текстів необхідно користуватися юридичними словниками.

Прямі еквіваленти німецьких термінів не завжди існують в українській мові. У таких випадках перекладач мусить вдаватися до описового перекладу, транскрипції, транслітерації або навіть створення нового терміну, якщо це необхідно. Наприклад, в українській мові відсутній еквівалент іменникам: die Geschäftsgrundlage – юридичний інститут, що дозволяє змінити або розірвати договір через істотну зміну обставин; в Україні передається описово: «порушення основ договору», «зміна базових обставин»; die Verschuldenshaftung/Gefährdungshaftung (різновиди цивільно-правової відповідальності (за вину/за підвищену небезпеку) – на українську перекладається за допомогою описових конструкцій; der Rechtspfleger (службовець суду середньої ланки, уповноважений вирішувати певні питання, але не має прав судді) – еквівалент також відсутній, оскільки в українській судовій системі немає аналогічної посади. Відтак, перекладачі змушені не просто підбирати найближчі еквіваленти, а адаптувати юридичні поняття таким чином, щоб вони відповідали українському правовому контексту, зберігаючи при цьому зміст і юридичну силу тексту. Цей складний процес вимагає не тільки спеціальних знань у відповідній галузі права (наприклад, фінансове, адміністративне, інвестиційне, страхове, міжнародне, європейське, екологічне, трудове і т.д.), також необхідними є знання про конкретний вид правовідносин, чинне законодавство, спеціальну лексику, юридичну термінологію та специфіку її використання в конкретному контексті. Відсутність спеціальних знань може призвести до неточності перекладу, до викривлення змісту документа або створення юридичної невизначеності, що в юридичних текстах є неприпустимим.

Задля забезпечення адекватного перекладу юридичних термінів перекладач повинен також приділяти особливу увагу термінам, що мають усталені еквіваленти в мові перекладу, і за його наявності використовувати при перекладі: die Generalversammlung – Генеральна Асамблея, das Oberkommando der Wehrmacht – Верховне командування вермахту, Oberstes Gericht – Верховний суд, das Berufungsgericht – апеляційний суд, der Einbruch – крадіжка зі зломом.

Деякі німецькі терміни можуть мати кілька значень залежно від контексту. Наприклад, die Schuld – зобов'язання (напр., платити, виконати дію), вина (моральна чи кримінальна); der Besitz – фактичне володіння (не обов'язково власність), власність, майно (у побутовому розумінні); die Strafe – штраф, стягнення, покарання; das Delikt – правопорушення, делікт або злочин,

проступок; das Unterlassen – у кримінальному праві означає «бездіяльність», у цивільному – «утримання від дії»). Отже, для з'ясування значення даних одиниць обов'язково залучення контекстної інформації. В процесі вибору точного терміну необхідно вибрати такий, що передає актуальне значення одиниці, не вступаючи в суперечність з контекстом у тексті перекладу і нормами вживання термінології. Зазначене ще раз підкреслює, що для коректного перекладу перекладач має розумітися в правових питаннях.

Німецька мова відома своєю здатністю утворювати довгі та складні слова шляхом з'єднання кількох основних слів. Наприклад, «Donaudampfschiffahrtsgesellschaftskapitän» (капітан пароплавства на Дунаї). Хоча це екстремальний приклад, подібні композити часто зустрічаються і в наукових та юридичних текстах (die Mordkriminalität, der Schwarzmarkthändler, das Strafverfahrensänderungsgesetz, Kraftfahrzeughaftpflichtversicherung).

Декомпозиція композитів – це найважливіша стратегія. Перекладач розбирає складне німецьке слово на його складові частини, аналізує значення кожної частини та потім формує відповідний український термін. Часто це може бути описовий переклад або використання вже існуючого українського терміну, який відповідає суті. Переклад німецьких композитів може здійснюватися за допомогою: 1) простого українського іменника: «die Geldstrafe» – штраф; 2) складного українського іменника: «die Rechtsprechung» – судочинство; 3) двома українськими іменниками, з яких один в родовому відмінку: «die Rechtsquelle» – джерело права; 4) словосполученням українського іменника і прикметника: «die Rechtspolitik» – правова політика; 5) українським іменником з прийменниковою групою: «das Rechtspflegedelikt» – злочин проти правосуддя. б) описовим способом, за відсутності відповідного українського еквіваленту: «die Verdunkelungsgefahr» – небезпека приховування доказів; (обґрунтоване) побоювання, що обвинувачений, перебуваючи на волі, сховається від слідства і суду або перешкоджатиме встановленню істини у справі.

Іноді компоненти складного слова не відповідають повністю або частково українським компонентам. Наприклад, термін «das Rechtsmittel» складається з компонентів «das Recht» – право і «das Mittel» – засіб, але перекладається як оскарження. Тому для з'ясування точного значення слова необхідно звертатися до німецько-українських юридичних словників. Якщо в словнику запропоновано кілька варіантів перекладу, необхідно вибрати відповідне значення, з огляду на контекст.

Ретельне вивчення контексту, в якому використовується термін, є ключовим для розуміння точного значення композита: це може включати аналіз не тільки речень, а навіть цілого документа. Глибоке розуміння сутності інформації, що перекладається, дозволяє перекладачеві не тільки правильно інтерпретувати терміни, але й знаходити найбільш точні відповідники. Численні двомовні та одномовні термінологічні словники є незамінними інструментами для перекладача. Особливо цінними є галузеві словники.

Іншою особливістю німецького юридичного тексту є клішований юридичний стиль викладу: *die Parteien streben an...* – сторони прагнуть..., *die Klage wird abgewiesen* – позов відхилено, *den Strafmakel für beseitigt erklären* – зняти судимість; *zur Kenntnis bringen* – довести до відома; *unter Einhaltung der Anforderungen* – з дотриманням вимог; *es wird darauf hingewiesen, dass...* – звертається увага на те, що....

Юридичні кліше – це стійкі словосполучення, фрази або навіть цілі речення, які часто повторюються в юридичних документах, судових рішеннях, законах та інших правових текстах. Вони виникають внаслідок тривалого використання та закріплення в юридичній практиці, набуваючи специфічного, часто вузько визначеного значення. Юриспруденція вимагає максимальної точності – кліше допомагають уникнути двозначності та забезпечити, щоб певні поняття завжди розумілися однаково. Використання усталених фраз дозволяє юристам швидше формулювати документи, не витрачаючи час на пошук нових слів для вираження вже відомих ідей. Німецька правова система має глибокі історичні корені. Багато кліше походять з давніх часів і передаються з покоління в покоління. Юридичні тексти мають бути формальними та авторитетними і кліше надають їм такого вигляду, підкреслюючи серйозність та офіційність. Найважливіше – це розуміти, в якому контексті використовується кліше та яке його точне значення в даній ситуації. Для юристів, які працюють з німецькою мовою, глибоке вивчення юридичної термінології, включаючи її кліше, є обов'язковим.

У юридичних текстах активно використовуються скорочення слів і словосполучень. Наприклад, BGB – Bürgerliches Gesetzbuch (Цивільний кодекс), StGB – Strafgesetzbuch (Кримінальний кодекс), GG – Grundgesetz (Основний закон), BVerfG – Bundesverfassungsgericht (Федеральний конституційний суд). При перекладі скорочення оригіналу зазвичай передаються відповідними українськими скороченнями.

У юридичній лексиці більшості мов функціонують запозичені з латини терміни, наприклад: *Corpus iuris*, *De iure*, *Dura lex sed lex*, *Alibi*, *Incognito*, *Alea iacta est*, *Nulla poena sine lege*, *Restitutio in integrum*. При перекладі латинські терміни найчастіше залишаються незмінними, оскільки латинські вирази, що використовуються в оригінальному тексті, є вживаними і в україномовних юридичних текстах. Більш того, через певні труднощі, пов'язані з перекладом, з'явилася пропозиція використовувати латинську мову для передачі всіх ключових термінів у юридичних мовах країн Заходу. Це мало б полегшити комунікацію та процес юридичного перекладу, оскільки багато термінів, що використовуються в юриспруденції, мають давнє походження та є спадщиною римського права і є загальновідомими для фахівців.

Через глобалізацію, міжнародну торгівлю та вплив англійської мови на багато сфер, включаючи право, особливо в останні десятиліття, в німецьких юридичних текстах стали досить поширеними англіцизми. Ось кілька прикладів,

які можуть зустрічатися в німецьких юридичних текстах: *Due Diligence* – термін, що використовується для опису процесу перевірки інформації перед укладенням угоди. *Compliance* – дотримання норм і правил, особливо в контексті корпоративного управління. *Contract* – контракт, угода, *Intellectual Property* – інтелектуальна власність, *Political Correctness* – політкоректність, *Trademark* – товарний знак, *Mediation* – медіація, процес вирішення конфліктів за допомогою посередника, *Stakeholder* – зацікавлена сторона. Переклад англіцизмів може бути досягнутий за допомогою експлікації.

Юридична мова загалом орієнтована на точність і конкретність, однак для кожної правової системи ці вимоги реалізуються по-різному. При перекладі слід звернути увагу на те, що німецькомовні юридичні терміни різних правових систем відображають специфіку національно-правової системи та національно-правового термінологічного апарату. Сучасні словники юридичних термінів найчастіше спираються на терміни, що використовуються в Німеччині. При цьому укладачами не враховані особливості національно-правових систем Австрії, Швейцарії, Люксембургу, Ліхтенштейну. Іноді відмінності в семантиці між австрійськими та німецькими термінами можуть бути доволі значними. Так, наприклад, юридичний термін «зобов'язальне право» має різні термінологічні еквіваленти для різних правових систем: у праві ФРН – *das Schuldrecht*, а в системі права Швейцарії – *das Obligationenrecht*. Термін «спадщина» у праві Німеччини передається як *das Erbe, die Erbschaft*, тоді як для австрійського варіанту для передачі даного юридичного терміну використовується *die Verlassenschaft*. Наведені приклади наочно демонструють, що навіть у споріднених правових системах, де використовується одна мова, існують істотні відмінності в семантиці. Цей факт вкотре вказує на необхідність врахування екстралінгвістичних факторів, що впливають на переклад німецькомовних юридичних текстів. Врахування зазначених вище лексичних особливостей німецьких юридичних текстів, а також деякі запропоновані алгоритми здійснення перекладу з німецької мови можуть дозволити досягти такого рівня адекватності трансляту, який би свідчив про еквівалентність перекладу юридичних текстів, про сформованість вмінь та навичок перекладу юридичної літератури спеціалістами, професійний контекст яких передбачає роботу з текстами юридичної спрямованості.

Юридичний переклад потребує комплексного підходу, який включає лінгвістичні, культурні та юридичні аспекти. Перекладач має не лише правильно перекласти текст, але й зберегти юридичну значимість і уніфікованість документів. Таким чином, процес перекладу стає не лише мовним завданням, а й міжкультурним та юридичним викликом, де важливу роль відіграє компетентність і увага до деталей. Перекладач має не просто знати юридичні терміни, а розуміти їхній контекст і значення в рамках тієї чи іншої системи права, адже це дозволяє уникнути термінологічних помилок і забезпечити достовірність відображення юридичних реалій.

Співпраця перекладачів із юристами, які мають досвід роботи в німецькій і українській правових системах, може стати корисною для глибшого розуміння правових концепцій і уникнення помилок, пов'язаних із правовими, мовними та культурними розбіжностями. Такий підхід дозволяє зробити переклад не лише точним, але й зрозумілим для тих, хто буде користуватися юридичним текстом в українському правовому контексті.

Професійно-орієнтоване вивчення іноземних мов – це фахово-педагогічна спрямованість навчання з урахуванням потреби у вивченні іноземної мови спеціальності майбутнього фахівця. Інтегрований характер юридичного перекладу (лінгвістичний та юридичний) в процесі підготовки сучасних юристів «...вимагає й релевантного кадрового забезпечення, яким є бінарне (філолого-правниче) кадрове забезпечення. Якісне забезпечення формування у здобувачів-правників компетентностей юридичного перекладу можливе завдяки залученню «викладача-філолога», який зосереджується на викладанні «мовної» частини змісту дисципліни, а також викладача-правника, який зосереджується відповідно – на «правничій» складовій змісту, й спільної їх участі під час проміжної (поточної) та підсумкової атестації здобувачів. Зміст навчального матеріалу на заняттях іноземної мови «...має бути таким, щоб охопити все розмаїття юридичних текстів як жанру офіційно-ділового стилю, із акцентом на їх лексичні (терміни, фразеологізми, архаїзми тощо), граматичні (часові форми, безособові речення, синтаксична структура тощо) особливості, специфіку усного, аудіовізуального перекладу, вимоги до особи, яка здійснює переклад, а також зосередити увагу на нюансах перекладу у різних складових системи права, правової системи, особливо, з урахуванням своєрідності правових систем світу, національного характеру законодавства країн світу, наявності стандартизованих міжнародно-правових та європейських правових приписів тощо» [7, с. 25–30].

Висновки. Володіння німецькою мовою та навичками юридичного перекладу дозволяє здобувачам ефективно працювати з документами, що стосуються міжнародного права, європейського права, а також у сфері міжнародних відносин; значно підвищує конкурентоспроможність випускників-юристів на ринку праці, відкриваючи можливості для роботи в міжнародних юридичних фірмах, посольствах, консульствах, міжнародних організаціях тощо.

Юридичний переклад вимагає: точності термінології; розуміння правових інститутів; знання стилістики юридичних текстів; дотримання норм правової мови. Неточний або неякісний юридичний переклад може мати катастрофічні наслідки, що призводять до непорозумінь, судових спорів, фінансових втрат та навіть порушення прав людини.

Навчання юридичному перекладу є важливим напрямом підготовки сучасного юриста. Освоєння техніки перекладу передбачає глибоке вивчення особливостей семантики юридичних термінів, оволодіння прийомами пошуку потрібних перекладацьких відповідників, а також вміння працювати з різними видами ділових і юридичних текстів та знання їх особливостей.

Ефективна методика має базуватися на поєднанні правових знань і мовної компетентності, орієнтації на практичні навички та міжкультурну комунікацію.

Комплексний характер юридичного перекладу вимагає від викладача бути не лише фахівцем з іноземних мов, але й мати глибоке розуміння юридичної термінології, систем права, особливостей стилістики документів. Оптимальним варіантом є міждисциплінарна підготовка – співпраця викладачів мовних і правових дисциплін.

Література:

1. Демченко Д. І. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів засобами іноземної мови у фаховій підготовці: Монографія. Харків.: Видавець Іванченко І. С., 2014. 213 с.

2. Joseph, J. E. (1995). Indeterminacy, translation and the law. In M. Morris (Ed.), *Translation and the Law* (pp. 13–36). John Benjamins Publishing Company.

3. Касяненко Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів в контексті євроінтеграції України : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 – перекладознавство; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2011. 16с.

4. Желясков В. Я. Труднощі й особливості перекладу текстів, що належать до галузі права. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету: Серія Філологія*. 2015. № 18. С. 126–128.

5. Про підготовку фахівців з юридичного перекладу: Лист МОН України від 12.01.2023 року № 1/484-23.

6. Красницька А. В. Мова права як засіб юридичної техніки. *Освіта, мова та культура у процесі глобальних трансформацій* : Міжвузівський круглий стіл, 01 квітня 2016 р. Зб. матеріалів. Київ : ІКВС, 2016. 200 с.

7. Коломоець Т. О., Навчальна дисципліна «Юридичний переклад» як складова процесу формування (вдосконалення) іншомовної компетентності студентів-правників у правничих школах України (частина друга, продовження). *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2. /2025. С. 25–30.

References:

1. Demchenko D. I. (2014). Formuvannia profesiinoi inshomovnoi kompetentnosti maibutnix yurystiv zasobamy inozemnoi movy u fakhovii pidhotovtsi [Development of professional foreign language competence of future lawyers through foreign language training in professional education]: monohrafiia. Kharkiv : Vydavets Ivanchenko I. S. 213 s. [in Ukrainian].

2. Joseph, J. E. (1995). Indeterminacy, translation and the law. In M. Morris (Ed.), *Translation and the Law* (pp. 13–36). John Benjamins Publishing Company [in English].

3. Kasyanenko, D. S. (2011). Osoblyvosti perekladu ta leksychnoi harmonizatsii zakonodavchikh aktiv v konteksti yevrointehratsii Ukrainy [Features of translation and lexical harmonization of legislative acts in the context of Ukraine's European integration]. Extended abstract of candidate's thesis. Odesa: Pivdenoukrayins`kyu nats. ped. un-t im. K. D. Ushyns`koho [in Ukrainian]. 16 p.

4. Zheliaskov, V. Ya. (2015). Trudnoshchi y osoblyvosti perekladu tekstiv, shcho nalezhat do haluzi prava [Difficulties and peculiarities of translating texts related to the field of law]. *Naukovi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia - Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, 18 (2), 126–128 [in Ukrainian].

5. Pro pidhotovku fakhivtsiv z yurydychnoho perekladu: Lyst MON Ukrainy vid 12.01.2023 roku № 1/484-23 [in Ukrainian].

6. Krasnytska, A. V. (2016). Mova prava yak zasib yurydychnoi tekhniki [Legal language as a means of legal technique]. Osvita, mova ta kultura u protsesi hlobalnykh transformatsii : Mizhvuzivskyi kruhlyi stil, 01 kvitnia 2016 r. Zb. materialiv. Kyiv : IKVS, 200 s. [in Ukrainian].

7. Kolomoiets, T.O. (2016). Navchalna dystsyplina «Iurydychnyi pereklad» yak skladova protsesu formuvannia (vdoskonalennia) inshomovnoi kompetentnosti studentiv-pravnykiv u pravnychkykh shkolakh ukrainy (chastyna druha, prodovzhennia) [Discipline “Legal Translation” as a Component of the Process of Formation (improvement) of foreign Language Competence of Law Students in Law Schools of Ukraine (part two, continuation)]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. № 2. /2025. S.25-30. r. Zb. materialiv. Kyiv : IKVS, 200 s.